

20- Fesübhanallah! Mülk ile melekût arasındaki hicab ne kadar incedir, aralarındaki mesafe ne kadar büyüktür.

Fesübhanallah! Mülk ile melekût arasındaki hicab ne kadar incedir, aralarındaki mesafe ne kadar büyüktür. Dünya ile âhiret arasındaki yol ne kadar kısa ve ne kadar uzundur. İlim ile cehil arasındaki hicab ne kadar latîf ve ne kadar kalındır. İman ile küfür arasındaki berzah ne kadar şeffaf ve ne kadar kesiftir. İbadetle masiyet arasındaki mesafe ne kadar kısadır. Halbuki araları cennet ile nârın araları kadardır. Hayat ne kadar kısa emel ne kadar uzundur. Evet, hal ile mazi arasında öyle ince bir perde vardır ki ruhun mazi cihetine geçmesine mani değildir. Cesede nisbeten bitmez bir mesafedir.

Kezalik mülk ile melekût, dünya ile âhiret arasında ehl-i kalp için şeffaf, ehl-i heva için kesif ince bir perde vardır. Kezalik gece ile gündüz arasında latîf bir perde var ki gözün kapanmasıyla gece olup açılmasıyla gündüz olduğu gibi; nefsin âlem-i maneviyata gözü kapanırsa ebedî bir gece içinde kalır; gözü maneviyata açılırsa neharı inkişaf eder.

Fesübhanallah! Mülk ile melekût arasındaki hicab ne kadar incedir, aralarındaki mesafe ne kadar büyüktür.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin ifade ettiği gibi, **her şeyin dış yüzüne mülk, iç yüzüne ise melekût denilir.** Buna göre bir varlığın **görünen, maddî ve zahirî yönü mülk**, onun arkasında bulunan **mana, hikmet ve ilâhî tasarruf yönü ise melekût** olur.

Mülk Ne Demektir?

Mülk, eşyanın görünen, maddî, zahirî ve sebeplerle temas eden yüzüdür. Gözün gördüğü, elin tuttuğu, mikroskobun incelediği, teleskobun seyrettiği taraf mülk cihetidir. Dağ, deniz, yıldız, hücre, beden, çiçek, tohum, kitap, ses ve suret bu yönüyle mülktür. Bunlar eşyanın dış yüzüdür; yani hadisenin bize bakan tarafıdır.

Melekût Ne Demektir?

Melekût ise eşyanın Allah’a bakan iç yüzüdür. Orada tesadüf değil hikmet, başıboşluk değil nizam, kör tabiat değil İlâhî tasarruf okunur. Bir çiçekteki güzellik melekûta açılır; bir hücredeki program melekûta işaret eder; bir yıldızdaki ölçü melekûtta haber verir. Yani melekût, eşyanın arkasında görünen İlâhî ilim, kudret, irade, hikmet ve rahmet cephesidir.

Çiçek Misali

Bir çiçeğe yalnız mülk cihetiyle bakan adam, “Rengi güzel, kokusu hoş” der ve geçer. Fakat melekût cihetiyle bakan adam, “Bu küçücük çiçekte ölçülü renkler, hassas kokular, ince damarlar, hikmetli şekiller, tohumla geleceğe uzanan bir program var” der. Aynı çiçek, birine basit bir bitki görünür; diğerine Allah’ın sanatını okutan canlı bir ayet olur.

Hücre Misali

Bir hücrenin zarı, çekirdeği, sitoplazması ve organelleri mülk cihetindendir; çünkü bunlar maddî yapılarıdır. Fakat bu maddî yapının içinde işleyen kanunlar, ölçüler, vazifeler ve programlar melekûta pencere açar. Hücreye iman nazarıyla bakan insan, küçücük bir noktada büyük bir fabrika, muntazam bir ordu, kusursuz bir idare ve ince bir hikmet görür.

Kitap Misali

Bir kitabın kâğıdı, mürekkebi, harfleri ve cildi mülktür. Fakat o harflerin taşıdığı mana, ilim, hikmet ve maksat melekût gibidir. Çocuk kitaba bakar, sadece şekiller görür. Âlim bakar, o şekillerden derin manalar çıkarır. İşte kâinat da böyledir. Gafil insan kâinat kitabının harflerinde kalır; mümin ise o harflerden Allah’ın isimlerini okur.

İnsan Misali

İnsanın görünen bedeni mülktür. Fakat o bedende tecelli eden hayat, şuur, akıl, ruh, kalp, vicdan, sevgi, korku, merhamet, hafıza ve tefekkür melekûta açılan kapılardır. İnsan sadece et ve kemikten ibaret değildir. Eğer öyle olsaydı, bir avuç maddeden aşk, iman, merhamet, dua, hüznün ve ebediyet arzusu çıkmazdı.

Kâinat Misali

Yıldızlar, galaksiler, güneş, ay ve dünya mülk cihetiyle maddî varlıklardır. Fakat onların ölçülü hareketleri, dengeli uzaklıkları, hassas kanunları, muntazam devirleri ve hayata hizmet eden vaziyetleri melekût cihetine işaret eder. Gafil bakış yıldızları ateş küreleri zanneder; imanlı bakış onları Allah’ın azametini ilan eden kandiller gibi seyreder.

Perde Neden İncedir?

Perde incedir; çünkü aynı varlığa bakıyorsun. Çiçek değişmiyor, hücre değişmiyor, yıldız değişmiyor. Değişen şey nazardır. Bir bakış onu maddeye indirir; diğer bakış onu manaya yükseltir. Bir nazar “sebepe yaptı” der, diğeri “sebepe perdedir, yapan Allah’tır” der. İşte mülkten melekûta geçmek bazen sadece bir tefekkür hamlesi kadardır.

Mesafe Neden Büyüktür?

Fakat aradaki mesafe büyüktür; çünkü netice bambaşkadır. Mülkte kalan insan eşyayı sebeplere, tabiata ve tesadüfe verir. Melekûta geçen insan ise her şeyde Allah'ın isimlerini okur. Birisi aynı çiçekten gaflete gider; diğeri aynı çiçekten marifetullahı çıkar. Birisi aynı hücrede kör tabiat vehmeder; diğeri sonsuz ilim ve kudreti seyrederek.

Netice

Demek mülk ile melekût arasında kalın bir duvar yoktur; ince bir perde vardır. Fakat o perdeyi iman, tefekkür ve akıl kaldırmazsa insan kâinatın sadece kabuğunda dolaşır. Perde kalkınca ise aynı dünya başka bir kitaba dönüşür. Çiçek ayet olur, hücre delil olur, beden emanet olur, kâinat saray olur, hayat ibadet olur.

Dünya ile âhiret arasındaki yol ne kadar kısa ve ne kadar uzundur.

Dünya ile âhiret arasındaki yol ne kadar kısa ve ne kadar uzundur!

- **Kısadır;** çünkü ölüm, insanı bir anda dünya sahilinden alıp âhiret kapısına bırakır.
- **Uzundur;** çünkü gaflet, bitmez tükenmez emeller ve dünya sevgisi, bu kadar yakın bir yolu insana çok uzak gösterir.

Ölüm, işte bu uzun zannedilen gaflet uykusundan, o kısacık ve ani hakikate uyanma anıdır.

İlim ile cehil arasındaki hicab ne kadar latîf ve ne kadar kalındır.

İlim ile cehil arasındaki hicab ne kadar latîf, ne kadar da kalındır. Latîftir; çünkü bazen bir cümle, bir ikaz, bir tefekkür insanın gözünü açar ve onu cehalet karanlığından ilim aydınlığına çıkarır. Kalındır; çünkü nefis, kibir ve inat devreye girerse, insan güneş gibi açık hakikati bile göremez.

Hiz. Ömer'in Birkaç Ayetle Değişmesi

İlim ile cehil arasındaki perdenin ne kadar ince olduğuna en büyük misallerden biri Hiz. Ömer'in hidayetidir. Bir zamanlar İslam'a karşı şiddetliydi. Fakat Tâhâ sûresinden bazı ayetleri okuyunca kalbindeki perde yırtıldı. Aynı Ömer, birkaç dakika önce başka bir hâlde iken, Kur'an'ın nuruyla bambaşka bir insan oldu. Demek bazen cehaletle ilim arasındaki perde bir ayet kadar incedir.

Tufeyl bin Amr'ın Kulağındaki Pamuk

Tufeyl bin Amr Mekke'ye geldiğinde müşrikler ona, "Muhammed'i dinleme, sözleri seni etkiler" dediler. Hatta kulağına pamuk tıkadı. Sonra kendi kendine, "Ben akıllı bir adamım,

iyiyi kötüyü ayırırım” dedi ve Kur’an’ı dinledi. Birkaç cümle duyunca hakikati anladı, iman etti. Burada perde çok incedir: kulağındaki pamuk çıktı, kalbindeki perde de açıldı.

Ebu Cehil’in Kalın Perdesi

Aynı Kur’an’ı Ebu Cehil de duydu. Aynı Peygamber’i o da gördü. Aynı mucizelere o da şahit oldu. Fakat kibir, makam sevgisi ve inat perde oldu. Hakikat gözünün önündeydi; ama kalbine girmedi. İşte burada ilim ile cehil arasındaki perde çok kalındır. Çünkü mesele delilin azlığı değil, nefsin teslim olmamasıdır.

Sihirbazların Secdesi

Hız. Musa’nın karşısına çıkarılan sihirbazlar, önce Firavun’un adamlarıydı. Fakat asanın ejderha olup onların sihirlerini yuttuğunu görünce hakikati hemen anladılar. Çünkü onlar sihri biliyorlardı; gördüklerinin sihir olmadığını fark ettiler. Bir anda Firavun’un tarafındayken, secdeye kapandılar. Demek bazen bir hadise, insanı cehaletten ilme bir anda geçirir.

Firavun’un Körlüğü

Firavun da aynı mucizeyi gördü. Fakat o mucize sihirbazları imana götürürken, Firavun’u daha fazla inada sürükledi. Çünkü onun perdesi bilgi eksikliği değildi; saltanat, gurur ve benlikti. Bu yüzden aynı delil birine nur oldu, diğerine karanlık kaldı. İşte hicabın kalınlaşması budur.

Netice

İşte “İlim ile cehil arasındaki hicab ne kadar latîf ve ne kadar kalındır” cümlesinin manası budur: İnsan bazen bir ayetle, bir sözle, bir olayla, bir ölümle, bir misalle uyanır. Perde incektir. Fakat kibir, inat, heva ve dünya sevgisi araya girerse, insan güneşin altında dursa bile karanlıkta kalır.

İman ile küfür arasındaki berzah ne kadar şeffaf ve ne kadar kesiftir.

“İman ile küfür arasındaki berzah ne kadar şeffaf ve ne kadar kesiftir” demek: İmanla küfür arasında bazen çok ince, çok açık, geçilmesi çok kolay bir perde vardır; fakat bazen de nefis, kibir, inat ve heva yüzünden bu perde çok kalın, karanlık ve geçilmez hâle gelir.

Neden Şeffaftır?

Şeffaftır; çünkü insan bazen bir ayet duyar, bir ölüm görür, bir musibet yaşar, bir hakikati tefekkür eder ve bir anda kalbinde iman kapısı açılır. Dün inkâr ettiği hakikati bugün apaçık görür. Aynı kâinata bakar; fakat artık “tesadüf” değil, “sanat”; “tabiat” değil, “kudret”; “başibozukluk” değil, “hikmet” okur.

Neden Kesiftir?

Kesiftir; çünkü insanın önüne kibir, inat, makam sevgisi, nefsin arzuları ve dünya muhabbeti girerse, en açık deliller bile ona tesir etmez. Güneş gibi parlak hakikatleri görür de yine teslim olmaz. O zaman iman ile küfür arasındaki perde cam gibi şeffaf değil, kurşun gibi kalın olur.

Necâşî: Birkaç Ayetle Gözyaşına Boğulan Kral

Habeşistan kralı Necâşî, Müslüman muhacirleri dinledi. Hz. Cafer radiyallahu anh, ona Meryem sûresinden ayetler okudu. Hz. İsa ve Hz. Meryem hakkında Kur'an'ın anlattığı temiz hakikati duyunca Necâşî'nin gözlerinden yaşlar aktı. Hakkı görünce inad etmedi, kalbi teslim oldu. Demek ki bazen bir insan başka bir dinin, başka bir çevrenin içinde olsa bile, kalbi temizse iman perdesi çok şeffaf olur.

Herakliyus: Hakikati Görüp Saltanata Takılmak

Bizans hükümdarı Herakliyus, Peygamber Efendimiz'in mektubunu aldı. Ebû Süfyân'dan onu sordu; aldığı cevaplardan onun gerçekten peygamber olduğunu anladı. Hatta hakikate çok yaklaştı. Fakat saltanatını, makamını ve kavminin tepkisini düşündü. Hakikati gördüğü hâlde teslim olamadı. İşte burada perde kesifleşti. Çünkü mesele delilin eksikliği değil, dünyanın ağır basmasıydı.

Abdullah bin Selâm: Peygamber'i Görür Görmez Tanıması

Abdullah bin Selâm, Medine'de Yahudi âlimlerindendi. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiğinde onu gördü ve "Bu yüz yalancı yüzü değildir" dedi. Sonra sözlerini dinledi, alametlerini gördü ve iman etti. Çünkü hakikati arayan bir kalpte perde çok ince olur. Bir bakış, bir söz, bir hâl bile insanı küfürden imana geçirebilir.

Velîd bin Muğîre: Kur'an'ın Üstünlüğünü Görüp İnad Etmek

Velîd bin Muğîre, Kur'an'ı işittiğinde onun sıradan bir söz olmadığını anladı. Kur'an'ın tatlılığını, yüksekliğini, beşer sözüne benzemediğini hissetti. Fakat kavminin baskısı, itibarı ve kibri onu teslimiyetten alıkoydu. Hakikat gözünün önündeydi; ama nefsin perdesi kalındı. İşte iman ile küfür arasındaki berzah burada kurşun gibi kesif olur.

İbadetle masiyet arasındaki mesafe ne kadar kısadır. Halbuki araları cennet ile nârın araları kadardır.

"İbadetle masiyet arasındaki mesafe ne kadar kısadır" demek: İnsan bazen bir anda ibadete de girebilir, günaha da düşebilir. Aynı dil ya zikir söyler ya gıybet eder. Aynı göz ya Kur'an'a bakar ya harama bakar. Aynı ayak ya mescide gider ya günah meclisine gider. Fiil

bakımından aradaki mesafe çok kısadır; fakat netice bakımından araları cennet ile cehennem kadar büyüktür.

Bir Adımlık Fark

İnsan sabah ezanını duyar. Bir tercih yapar: Ya kalkıp abdest alır, namaza durur; ya da yorganı üstüne çekip gaflete dalar. Dışarıdan bakınca bu sadece birkaç dakikalık bir fark gibi görünür. Fakat biri kulluğa açılan kapıdır, diğeri gaflete açılan kapıdır. İşte mesafe kısa, netice büyüktür.

Dil Misali

Dil, yerinden bile kıpırdamadan insanı ya cennete yaklaştırır ya cehenneme sürükler. Bir kelimeyle “Estağfirullah” der, kalp temizlenir. Bir kelimeyle bir müminin gıybetini yapar, kul hakkına girer. Aynı organ, aynı anda ya ibadet aleti olur ya masiyet âleti olur. Aradaki fark sadece niyet ve istikamettir.

Göz Misali

Göz de böyledir. İnsan aynı gözle Kur’an satırlarına bakar, tefekkür eder, ibret alır. Yine aynı gözle harama bakar, kalbini karartır. Göz kapağını çevirmek kadar kısa bir mesafe vardır; fakat bir taraf nurdur, diğeri zulmettir. Görünüşte küçük bir bakış, manada büyük bir istikamet değişikliğidir.

El Misali

El, bir fakire sadaka verir; aynı el haksız yere birinin malına uzanır. Birinde rahmet kapısı açılır, diğesinde vebal yazılır. El aynı eldir; hareket küçük görünür. Fakat biri cennete vesile olur, diğeri cehennemlik bir mesuliyet doğurur. Bu yüzden ibadetle masiyet bazen parmak ucu kadar yakın, neticede âhiret kadar uzaktır.

Demek ibadetle masiyet arasında bazen incecik bir perde vardır: niyet, tercih, bir bakış, bir söz, bir adım. Fakat o ince tercih, insanı ya nur tarafına ya zulmet tarafına geçirir. Başlangıçta mesafe kısadır; fakat yol ayrıldıktan sonra biri cennete, diğeri nâra doğru uzar.

Köpeğe Su Veren Kadın

Bir kadın, susuzluktan ölmek üzere olan bir köpeği gördü. Ayakkabısını kuyuya sarkıtıp ona su verdi. Zahiren küçük bir hareketti: Bir hayvana bir yudum su. Fakat o merhamet Allah katında o kadar makbul oldu ki affına vesile oldu. Demek bir kap su, ihlasla verilirse ibadet olur ve insanı cennete yaklaştırır.

Kediyi Hapseden Kadın

Bunun zıddı da yaşanmıştır. Bir kadın, bir kediyi hapsetti; ne ona yiyecek verdi ne de serbest bırakıp rızkını aramasına müsaade etti. Zahiren küçük görünen bir merhametsizlikti. Fakat neticesi çok ağır oldu. Aynı insan eli ya bir canlıya su verip rahmet kapısını açar ya da bir canlıyı hapsedip azaba sebep olur. İşte ibadetle masiyet arası bazen bir merhamet tercihi

kadardır.

Hayat ne kadar kısa emel ne kadar uzundur. Evet, hal ile mazi arasında öyle ince bir perde vardır ki ruhun mazi cihetine geçmesine mani değildir. Cesede nisbeten bitmez bir mesafedir.

“Hayat ne kadar kısa, emel ne kadar uzundur.”

İnsan geriye dönüp baktığında çocukluğu dün gibi gelir. Gençlik bir rüya gibi geçmiştir. Nice seneler sanki birkaç gün içinde akıp gitmiştir. Fakat aynı insan geleceğe bakınca uzun uzun planlar yapar. “Şunu alacağım, bunu yapacağım, sonra rahat edeceğim, sonra ibadet ederim, sonra tevbe ederim” der. İşte hayat kısa olduğu hâlde emel çok uzundur. İnsan ömrü azdır, fakat beklentileri sanki bitmeyecek gibidir.

Misafirhane Misali

Bir adam bir otele sadece bir gece kalmak için girse, bütün parasını o odanın perdelerine, halılarına, süslerine harcasa ona akıllı denmez. Çünkü sabah oradan çıkacaktır. Dünya da böyledir. İnsan burada ebedî kalmayacak; fakat emel ona dünyayı kalıcı bir saray gibi gösterir. O yüzden fâni hayatı ebedî zanneder, asıl ebedî hayatı ise uzak görür.

“Hal ile mazi arasında öyle ince bir perde vardır...”

“Hal” şimdiki zaman, “mazi” ise geçmiş zamandır. Şu an ile geçmiş arasında ince bir perde vardır. Beden geçmişe dönemez; fakat ruh, hayal ve hafıza bir anda geçmişe gider. İnsan çocukluğunu hatırlar, eski bir dostunu düşünür, yıllar önceki bir konuşmayı zihninde canlandırır. Beden bugündedir; fakat ruh geçmişe geçmiştir.

Hatıra Misali

Bir koku, insanı bir anda çocukluğuna götürür. Bir ezan sesi, yıllar önceki bir ramazanı hatırlatır. Eski bir fotoğraf, insanı geçmiş günlerin içine sokar. Beden yerinden kıpırdamaz; fakat ruh maziye gider, oradaki sevinci veya hüznü tekrar hisseder. Demek ruh için geçmişle bugün arasında çok ince bir perde vardır.

“Ruhun mazi cihetine geçmesine mani değildir.”

Ruh, hafıza ve hayal vasıtasıyla geçmişe rahatça geçer. İnsan bedeniyle on sene öncesine gidemez; fakat ruhuyla bir anda gider. Çocukluk evini görür gibi olur, annesinin sesini duyar gibi olur, eski bir acıyı yeniden yaşar gibi olur. Bu yüzden mazi, ruh için tamamen kapanmış bir kapı değildir; hatıra penceresiyle hâlâ görülebilen bir âlemdir.

“Cesede nisbeten bitmez bir mesafedir.”

Ama aynı mazi, bedene göre bitmez bir mesafedir. Ceset dün yediği lokmaya, çocukluk günlerine, gençlik zamanına dönemez. Bir saat önce geçen vakte bile bedenle geri gidilemez. Çünkü beden zamanın kaydına bağlıdır. Ruh ise hatıra ve hayal ile o mesafeyi aşar. Bu da gösteriyor ki insan sadece bedenden ibaret değildir.

Ayna Misali

Bir aynada eski bir fotoğrafa bakar gibi düşünelim. Fotoğraf seni yıllar öncesine götürür; fakat beden hâlâ buradadır. Ruh geçmişini seyrederek, beden bugünde kalır. İşte mazi ile hâl arasındaki perde ruha göre incedir; bedene göre aşılmazdır.

Netice

Üstad burada insana şu dersi veriyor: Hayat çok hızlı geçiyor, ömür elde durmuyor, maziye karışan günler geri gelmiyor. Fakat insanın emeli hâlâ uzayıp gidiyor. O hâlde akıllı insan, kısa hayatını uzun emellerle tüketmez; fâni ömrünü bâki âhirete sermaye yapar. Çünkü geçen gün ceset için geri dönmez; fakat ruh o günleri hatırlayıp ya pişmanlık duyar ya da şükürle huzur bulur.

Kezalik mülk ile melekût, dünya ile âhiret arasında ehl-i kalp için şeffaf, ehl-i heva için kesif ince bir perde vardır. Kezalik gece ile gündüz arasında latîf bir perde var ki gözün kapanmasıyla gece olup açılmasıyla gündüz olduğu gibi; nefsin âlem-i maneviyata gözü kapanırsa ebedî bir gece içinde kalır; gözü maneviyata açılırsa neharı inkişaf eder.

“Mülk ile melekût arasında ehl-i kalp için şeffaf bir perde vardır.”

Ehl-i kalp, eşyaya sadece dış yüzüyle bakmaz. Çiçeği görür; fakat yalnız renginde kalmaz, arkasındaki sanat ve rahmeti okur. Güneşi görür; sadece ısı ve ışık demez, onda Allah'ın rububiyetini ve rahmetini seyrederek. Ölümü görür; yokluk zannetmez, âhirete açılan bir kapı bilir. Bu yüzden mülk âlemi onun için melekûtu örten kalın bir perde değil, melekûta baktıran şeffaf bir cam gibidir.

Misal

Bir adam sofraya oturur, ekmeği yer ve “Buğdaydan olmuş” der geçer. Ehl-i kalp ise aynı ekmeğe bakar; toprak, güneş, yağmur, hava, çiftçi, değirmen ve nice sebeplerin birleştiğini görür. Sonra der ki: “Bu kadar farklı unsur benim rızım için çalıştırılmış. Demek bu nimet, Rezzâk-ı Kerîm'in sofrasından geliyor.” Aynı ekmeğin birine sadece gıda, diğerine marifet penceresi olur.

“Ehl-i heva için kesif ince bir perde vardır.”

Ehl-i heva ise nefsinin arzularına esir olan kimsedir. O da aynı çiçeği, aynı güneşi, aynı ölümü, aynı nimeti görür; fakat mana tarafına geçemez. Çünkü heva, kalbin gözünü kapatır. Perde aslında incedir; çünkü hakikat çok yakındır. Fakat nefis, günah, gaflet ve dünya sevgisi o ince perdeyi kalınlaştırır. Böylece insan, en açık deliller içinde bile kör gibi yaşar.

Misal

Güneşin altında duran iki adam düşünelim. Biri gözünü açar, etrafı aydınlık görür. Diğeri gözünü sımsıkı kapatır ve “Ben ışık görmüyorum” der. Burada problem güneşte değildir; gözünü kapatan adamdadır. Aynen öyle de kâinat baştan sona Allah’ın varlığını, birliğini, hikmetini ilan eder. Fakat ehl-i heva, kalp gözünü kapattığı için o nuru göremez.

“Dünya ile âhiret arasında ehl-i kalp için şeffaf, ehl-i heva için kesif bir perde vardır.”

Ehl-i kalp için dünya, âhiretin tarlasıdır. Her cenaze ona ölümü hatırlatır. Her ayrılık fâniliği gösterir. Her nimet şükrü öğretir. Her musibet sabrı ve imtihanı bildirir. Böyle bir insan dünyada yaşar; fakat âhireti unutarak değil, âhirete hazırlanarak yaşar. Dünya onun için âhireti gizleyen bir perde değil, âhireti gösteren bir işaret olur.

Ehl-i Hevanın Dünyası

Ehl-i heva için ise dünya, âhireti örten kalın bir duvar olur. Ölümü görür ama kendine almaz. Cenazeye gider ama ibret almaz. Hastalanır ama aczini anlamaz. Nimet yer ama Mün'im'i düşünmez. Dünya onun gözünde o kadar büyür ki, âhiret sanki çok uzak bir ihtimal gibi kalır. Hâlbuki ölüm ona da bir nefes kadar yakındır.

“Gece ile gündüz arasında latîf bir perde vardır.”

Gece ile gündüz arasında, insan açısından bazen sadece göz kapağı kadar ince bir perde vardır. Gözünü kapatan için gündüz bile gece olur. Gözünü açan için karanlık dağılır, eşya görünür. Üstad bu misalle manevî hakikati anlatıyor: İnsan kalp gözünü kapatırsa, hakikat güneş gibi parlarsa da göremez. Kalp gözünü açarsa, dünya ona nurani bir kitap gibi okunur.

Nefsin Gözünün Kapanması

“Nefsin âlem-i maneviyata gözü kapanırsa ebedî bir gece içinde kalır” demek: İnsan sadece maddeye, lezzete, menfaate ve dünyaya bakarsa manevî âlem ona kapanır. O zaman ölüm karanlık görünür, musibet anlamsız görünür, ibadet ağır gelir, günah tatlı görünür, dünya ebedî zannedilir. Bu hâl, ruh için gece gibidir. Hatta bu gece, iman nuru gelmezse ebedî bir karanlığa dönüşebilir.

Manevî Gözün Açılması

“Gözü maneviyata açılırsa neharı inkişaf eder” demek: İnsan iman, tefekkür, zikir ve ibadetle kalp gözünü açarsa, onun için gündüz başlar. Artık her şey mana kazanır. Ölüm yokluk değil, âhirete geçiş olur. Dünya oyun yeri değil, imtihan meydanı olur. Nimet tesadüf değil, rahmet olur. Musibet başıboşluk değil, hikmetli bir terbiye olur. Kâinat suskun bir madde yığını değil, Allah’ın isimlerini okutan büyük bir kitap olur.

Netice

Demek perde herkes için aynıdır; fakat nazar farklıdır. Ehl-i kalp için perde şeffaftır; çünkü iman nuru eşyanın arkasındaki hakikati gösterir. Ehl-i heva için perde kesiftir; çünkü nefis ve gaflet hakikati örter. Göz kapanırsa gündüz gece olur; kalp kapanırsa dünya karanlık olur. Göz açılırsa gece biter; kalp açılırsa insanın iç âleminde manevî bir gündüz doğar.

Bu dersin devamını inşaallah bundan sonraki diğer başlıkta inceleyeceğiz.